

Peter Verhoyen: Piccololes via Skype

Marion Schopman

“Echt schitterend zou ik het niet noemen. Ik weet niet of het aan de verbinding aan onze kant ligt of bij jullie? Als ik het goed wil doen, zou ik een aantal programma’s die op mijn computer aan het werk zijn moeten uitzetten. Zó ja, nu wordt het beter, ook het beeld.”

Het is maandagavond en Peter Verhoyen, sinds 15 jaar piccoloïst bij het Antwerp Symphony Orchestra en docent aan het conservatorium in dezelfde stad, heeft mij geskypet, zodat ik hem zo realistisch mogelijk kan bevragen over zijn piccololessen via dit medium.

Peter: “Skype was in het begin een experiment om de telefoonkosten wat naar beneden te krijgen. Als ik in het buitenland een concertreis had, waren skypegesprekken met de kinderen een beetje mijn redding. Er was toen nog absoluut geen sprake van dat we op die manier ook muzieklessen zouden kunnen geven. De verbindingen waren slecht en het beluisteren van piccolo niet echt een aanrader. Ik ben veel naar fluitconventies in Amerika geweest en leerde daar natuurlijk nieuwe mensen kennen. Sommigen wilden les van mij en omdat de afstand zo groot was, ben ik dat via Skype gaan proberen.”

Benodigdheden

Naast mijn computer heb ik – zoals aangegeven op Peters website – een microfoon neergezet en mijn skypeadres doorgegeven. Peter: “Ik heb de indruk dat de

laatste tijd – als je bijvoorbeeld een Mac-computer hebt of een moderne laptop – het microfoontje dat daarin zit best wel in staat is om de informatie goed door te geven. De situatie waarbij ik zie dat de persoon aan de andere kant van de skypeverbinding een ingewikkelde microfoonopstelling moet neerzetten, zie ik minder en minder. Aan deze kant gebruik ik een goede koptelefoon en dan heb ik de volumeknoppen op mijn computer. Daar maak ik regelmatig gebruik van en zeker voor piccololessen is dat een goed idee! Ik zou in dat kader zelfs durven zeggen dat een uur piccololes geven via Skype minder vermoeiend is dan een uur ‘live’. Naast het geluid vind ik het beeld ook heel erg belangrijk. Ik geef mijn instructies vaak op wat ik zie. Mondstand en luchtstroom moet ik goed kunnen waarnemen. Voor het geluid is er eigenlijk maar één probleem en dat is dat de microfoon te dicht staat. Dan krijg je van die snerpemde geluiden te horen.”

Alleen voor piccolo?

“Skypeles zou ook absoluut kunnen op fluit, maar die vraag is minder acuut. Ik heb als piccoloïst een beetje het voordeel dat ik wat unieker ben dan fluitisten. Ik heb de indruk dat in Amerika veel mensen gemakkelijk contact hebben met een goede fluitleraar, maar dat een piccolo-leraar soms wat moeilijker is.

Er is wel een verschil tussen fluit en piccolo: bij piccolo is het al een heel grote sprong als je het werkbaar maakt, dus dat studenten en leerlingen in staat zijn om bijvoorbeeld de hoge noten gespeeld te krijgen. Ik zeg het niet zo graag als piccoloïst, maar moet toegeven dat het kleurenpalet wel iets kleiner is en ik denk dat mijn twijfel over waar ik klankmatig aan werk, bij een fluit dus ook groter zou zijn.”

Toonkwaliteit

“De skypelessen die ik gegeven heb, zijn bijna altijd geweest aan mensen die ik ook ooit eens live heb ontmoet, zodat ik al een startpunt had. Slechts een paar keer contacteerde iemand die ik niet kende mij voor een

les. Ik ben dan wel heel erg nieuwsgierig hoe het live zou zijn.

De meeste studenten die ik op Skype te zien krijg, hebben een behoorlijk goed niveau. Sommigen spelen al fluit in een orkest en willen wat piccololessen erbij hebben. Anderen staan net voor een auditie of zijn als vervanger gevraagd voor een heel moeilijk werk uit het piccolo repertoire. Dat geeft veel stress en dan is het een grote geruststelling om het eventjes te kunnen hebben voorgespeeld. In het Skype-programma kun je heel gemakkelijk het dialoogvenstertje openzetten en terwijl ze spelen kan ik eigenlijk de opmerkingen al doorgeven.” En inderdaad verschijnt er vrijwel meteen een korte fictieve aanwijzing van Peter op mijn beeldscherm. “Heel vaak sturen ze ook een pdf met het volledige auditieprogramma, zodat ik dat vast kan doorfietsen en klaarzetten op de linkerkant van mijn bureaublad. Ik kan zo de partituren volgen en heb het meteen, tot de maatcijfers aan toe.”

Beeld

“Ik vind de houding ongelooflijk belangrijk: hoe iemand staat, wat er gebeurt met de adembeheersing, hoe de schouders gespannen staan, de aanhechting van de schedel op de ruggengraat, maar nog ’s: ik heb heel veel studenten die hun masters al hebben en daarna piccolo willen leren spelen. Meestal zijn net die algemene zaken van houding en ademhaling heel goed ontwikkeld en is het een beetje ten koste gegaan van het embouchure.” Peter wijst naar zijn mond: “Wat hier gebeurt, dat kan ik allemaal zien, dat kan ik omschrijven; en ik kan reacties opwekken door mensen een bepaald gevoel te geven, bijvoorbeeld door hen ernstiger of enthousiaster te maken.” Blijkbaar heeft mijn gezicht dit onwillekeurig gevolgd, want Peter zegt meteen: “Wat jij nu juist gedaan hebt! Dat is belangrijk voor piccoloïsten, als hier (en hij wijst naar zijn wangen op de plek waar deze zijn bril raken) de spieren omhoog gaan staan. Wat bij zo’n smiley gebeurt, heeft een ongelooflijk effect op de fluitklank. Ook andere fysieke dingen kun je perfect voor en na laten doen. Bijvoorbeeld wat hier in de keelholte gebeurt,” – Peter prikt, dichterbij in beeld, met vier vingers in het zachte gedeelte bij zijn onderkaak – “daar kun je precies zeggen waar volgens mij de inspanning anders zou kunnen. Ben ik heel eerlijk en moet het echt fantastisch worden, dan zou ik die mensen nog wel graag eens live terugzien. Er zijn soms bepaalde finesses in de klank die ik niet goed kan inschatten. Via Skype wordt het sowieso een beetje scherper.”

Anderhalve meter

Als ik vraag wat de beste afstand is zodat Peter goed zicht heeft op een leerling, verzoekt hij mij vriendelijk even mijn instrument erbij te pakken. “Dan zou ik zeggen: recht staan en anderhalve meter achteruit. Als je nu even een toonladder speelt...” Oef, dat valt niet mee, mijn piccolo spel is een beetje roestig geworden. “Moet een student dit spelen voor mij” merkt Peter fijntjes op,

“dan zou ik het eerst hebben over de intonatie van het instrument. Er zijn een aantal dingen die heel specifiek zijn, en dát systeem kan ik je zeker duidelijk maken. Alle dingen waar ik aan zou werken om je klank te verbeteren zijn goed zichtbaar. Voor mij is een klassieker dat als de piccolo hard klinkt, je hem iets hoger op je linker wijsvinger moet leggen. Probeer eens dezelfde toonladder...” Dus doe ik nog een poging, en nu krijg ik gelukkig te horen dat de intonatie al een stuk beter is. Peter: “Ik kan ook de expressiviteit goed waarnemen: waar je meer en minder zangerig speelt. Al die details zijn perfect hoor- en zichtbaar. Met de afstand waar je nu op staat, kan ik de embouchure, de bovenlip en wat daar allemaal gebeurt, heel goed zien.”

Eigen huiskamer

Met Skype kun je niet tegelijkertijd aan beide zijden geluid produceren; half duplex of simplex heet dit principe. Wil je meezingen of -tikken omdat een leerling versnelt of vertraagt, dan zal degene die het sterkste klinkt, de ander wegdrücken. Peter: “Ik heb me hier wel aan geërgerd. Ik ben piccoloïst, heb een nogal zenuwachtige natuur en wil graag dat het goed vooruitgaat. Soms is een student iets vol overtuiging aan het spelen, merkt niets, stopt niet, zodat geen tijd verloren gaat. Maar Skype heeft zoveel benefits: mensen kunnen zich rustig voorbereiden in hun eigen huiskamer. Ze lijken ook vaak veel ontspanner in een skypeles en de klassieker ‘Thuis ging het beter’ is weg, hè: daar zijn ze al!”

Instructiefilmpjes

Zeker in de gitaarwereld wordt er veel en graag gebruik gemaakt van Skype. Ook worden er filmpjes opgenomen om bijvoorbeeld akkoordwisselingen te laten zien of de handhouding te corrigeren. Peter: “Ja, ik heb erover nagedacht om dit te doen, maar ik heb er de tijd niet voor. Ik weet dat er experimenten zijn. Galway heeft veel didactisch materiaal op zijn Flute Channel gezet.¹ Ik heb dat nooit echt bekeken. Voor professionelen zijn er specifieke websites waar grote solisten lesgeven over het orkestrepertoire en je kunt masterclasses bekijken, bijvoorbeeld die van Andreas Blau, piccoloïst van de Berliner, die fragmenten van Beethoven IX aan het aanleren is.² Ik ben echter niet het type leraar om één grote waarheid op het internet te posten. Ik heb wel een aantal basics voor piccolo, bijvoorbeeld dat plaatsen van het instrument op het zachtere gedeelte van je wijsvinger, maar dan nog zou ik niet de persoon willen zijn die aan alle fluitisten op de wereld gezegd heeft dat de piccolo daar moet rusten. Als ik een instructie geef, wil ik ook weten dat dat specifiek voor die persoon een verbetering is. Persoonlijk contact met onmiddellijke feedback bij een instructie dus; dat je een leerling alleen naar huis stuurt als je jouw verhaal hebt verteld en beiden hebt vastgesteld dat het werkt. Dat concrete heb ik echt wel nodig.”

Kilometers

“Ik denk dat er toch nog steeds een grote aarzeling is bij mensen om lessen via Skype te nemen. Misschien een terechte zorg of angst, omdat alles via internet gebeurt: je bent er toch niet helemaal bij en intussen geef je het beste van jezelf terwijl er iemand op zo'n grote afstand zit te luisteren. Ik weet wel dat alle mensen die een skypeles bij me hebben gevolgd, heel positief zijn. Als de verbinding goed werkt, ben ik er absoluut van overtuigd dat het heel veel moeite kan uitsparen. Zonder te hoeven reizen, kan ik zo toch een groot deel van het verhaal doen. Niet het volledige, maar wel het meeste daarvan. Ik geef les in Antwerpen en woon in Brugge, dat is 100 kilometer met aardig wat files. Een doorloop via Skype is dus iets dat heel vaak gebeurt, met name vlak voor een auditie. Live lesgeven vind ik minstens even leuk, maar het fijne van Skype is dat het iets mogelijk maakt dat anders onmogelijk zou zijn: lesgeven aan mensen in Hongkong, Scandinavië, een mevrouw in Nebraska. En, ongelooflijk, hoe verder ze van je af wonen, hoe beter de verbinding is!”

Vermoeiend?

“Lesgeven is in het algemeen iets dat behoorlijk belastend is. Vooral in een akoestisch slecht lokaal waar je je werk goed probeert te doen. Ik heb intussen een heel arsenaal aan gehoorbeschermers om daarmee om te

kunnen springen, bijvoorbeeld die Teletubbie-dingetjes van Oorbewust, een van mijn favorieten.³ Persoonlijk vind ik het redigeren van eigen opnames het meest vermoeiend. Dat lijkt veel op Skype: je zit dan ook voor een computerscherm met een koptelefoon op je hoofd, maar de sfeer bij een skypeles is wel iets ontspannender en je hebt die volumeknop die je naar beneden kunt trekken als je weet dat het in de piccolopartij zeer hard en hoog zal gaan. Ik probeer de lengte van een les te beperken tot 45 minuten, maar maximaal een uur. Soms wel lastig omdat je via Skype mensen binnenkrijgt voor wie je volledige pakket opmerkingen nieuw is. Dat is bijna verslavend! Ik heb dan nog dit en dit en dat te vertellen... Als het gaat om een eenmalige les, dan draait deze vaak uit op een gevoel van 'spijtig, maar we moeten afronden.'”

www.peterverhoyen.be

¹ firstflute.com. Vgl. Marion Schopmans bespreking in FLUIT 2014-3 (Artikelenarchief op www.nfg-fluit.nl of marionschopman.nl/nfg-fluit-2014-3-2/ (links bij dit interview staan op www.nfg-fluit.nl)

² YouTube: Carnegie Hall Piccolo Master Class (zoek in YouTube of klik op de link op de website).

³ oorbewust.nl.

